

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määruse „Ettevõtete digipöörde toetuse tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse välissuhtlemisseaduse § 8 lõike 4 ja Vabariigi Valitsuse 29.11.2021 määruse nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“ (edaspidi *Taastekava määrus*) § 8 lõike 1 alusel.

Määruse eelnõu (edaspidi eelnõu) abil viiakse ellu Euroopa Komisjoni poolt 5. oktoobril 2021. a kinnitatud Eesti taaste- ja vastupidavuskava (edaspidi *taastekava*) komponendi 1 „Ettevõtete digipöörde“ reformi 1 „Majanduse digipöörde toetamine ettevõtetes“ investeeringut „Investeering arengusihptide saavutamisse“. Määrus sätestab selleks vajaliku toetuse taotlemise, andmise ja kasutamise tingimused ja korra. Eelnõu panustab taastekava väljundnäitajasse, milleks on toetust saanud ettevõtjate arv.

Kavandatav investeeringumeede on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE) fookusvaldkonnast „Digilahendused igas eluvaldkonnas“ tuleneva teadmussiirde võtmetegevus.

Toetuse andmise eesmärk on toetada automatiseerimist ning digitaalsete tehnoloogiate ja robotite kasutuselevõttu, toetades ettevõtjaid ka koroonaviirusest tingitud kriisist ning Ukraina kriisist taastumisel.

Toetuse andmise alameesmärkideks on:

- 1) ettevõtjate investeerimine automatiseerimisse ning digitaliseerimisse või robotite kasutuselevõttu, eesmärgiga vähendada inimsekkumise vajadust ning suurendada tarneahela efektiivsust, tehes seda protsesse optimeerides ning andmeid tõhusalt kasutades ja juhtides;
- 2) ettevõtjate panustamine digitaalse küpsuse suurendamisse, mille tulemusena suureneb ettevõtjate tehnoloogiamahukus, tootlikkus ja jätkusuutlikkus ning rahvusvaheline konkurentsivõime.

Käesolev määrus reguleerib toetuse andmise tingimusi ja korda.

Toetuse andmist on kavandatud ellu viia üle-eestilisena. Tegevusi rahastatakse jooksvalt kuni eelarvevahendite ammendumise või toetuse taotlemise perioodi lõppemiseni. Meetme eelarve on 58 miljonit eurot. Meedet rahastatakse Euroopa Taaste- ja Vastupidavusrahasutust.

Eelnõuga nähakse ette toetuse andmise tingimused ja määrusespetsiifilised toetuse andmise menetlusnormid ning toetuse taotleja ja lõppsaaja kohustused ning vahendusasutuse õigused ja kohustused.

Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna nõunik Annely Tank (tel 639 7692; e-post annely.tank@mkm.ee). Määruse eelnõu väljatöötamiseks on olnud kaasatud Ettevõtlus- ja Innovatsiooni Sihtasutuse toetuse spetsialist Kristiina Niilits ja digitaliseerimise teemajuht Kersti Kuusksalu ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööstusvaldkonna juht Andri Haran. Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi strateegilise planeerimise osakonna juristid Gerly Lootus ja Anneli Schmiedeberg ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse jurist Kadri Kuus (e-post: kadri.kuus@eas.ee, telefon: 627 9543).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest peatükist ja 27 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulud ja toetuse osakaal
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine
5. Aruannete esitamine, toetuse maksmise tingimused ning toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine
6. Lõppsaaja kohustused ning vahendusasutuse õigused ja kohustused

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse määruse kohaldamisala, määratletakse toetuse andmise eesmärk, oodatavad tulemused ja väljundid, määrukses kasutatavad terminid, selgitatakse meetme rakendamist, määratledes asutuste rollid ja ülesanded, ning vaide esitamist.

Eelnõu § 1 toob välja määruse kohaldamisala.

Meetme sihtrühmaks on väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ning valdkondlikult on peamiseks sihtrühmaks töötleva tööstuse ja mäetööstuse ettevõtted. Eesti ettevõtted peavad üha enam tähelepanu pöörama kõrgema lisandväärtusega toodete tootmisele ja tootmise efektiivsemale korraldamisele, sealjuures arvestama majanduskeskkonna muutustega nagu rohepööre, innovatsioonipööre ja digipööre. Kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste väljatootamine ning turule toomine, digitaliseerimine ja automatiseerimine ning rohemajanduslikud eesmärgid eeldavad muutusi kogu organisatsioonis. Digiinvesteeringute meetme planeerimise alguses ei olnud maailmas ega Eestis veel nii suurel määral tunda koroonaviirusest tingitud mõjusid. Ka pingestunud julgeolukord ning neist tingitud suured tõrked tarneahelates olid teadmata. Eeltoodu tingis meetme algse, rohkem teadus- ja arendustegevustele suunatud fookuse nihutamist laiemaks, andmaks ettevõtjale võimalust investeerida protsessi või seadmesse, mida parasjagu enim vaja.

Digiüleminek võib anda väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele (edaspidi *VKE*) suurepärase võimaluse parandada oma tootmisprotsesside tõhusust ning oma suutlikkust töötada välja uuenduslikke tooteid ja võtta kasutusele uusi ärimudeleid. Murrangulise kõrgtehnoloogia, näiteks plokiahela ja tehisintellekti, pilvtöötuse ja kõrgjõudlustöötuse kasutamine võib nende konkurentsivõimet kõvasti suurendada. Aga *VKE*-d ei kasuta veel täielikult ära võimalusi, mida pakuvad neile andmed – digimajanduse tuum. Paljud neist ei ole teadlikud oma loodavate andmete väärtusest ega ole piisavalt kaitstud või ei ole tulevase osava andmekasutusega majanduse jaoks piisavalt ette valmistunud. Traditsioonilised *VKE*-d ei ole oma digitaalse äristrateegia valikus sageli kindlad, neil on probleeme suuremate ettevõtjate käsutuses olevate suurte andmehoidlate kasutamisega ja nad kohkuvad tagasi tehisintellektil põhinevate vahendite ja rakenduste ees. Samal ajal on nad küberohtude vastu väga kaitsetud ([VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks, 2020](#)).

Seega ka [TAIE](#) strateegiast lähtudes on oluline riiklikul tasandil soodustada ettevõtete automatiseerimist digitaliseerimise teekaardi koostamise ja sellel olevate investeeringute rahastamise kaudu, sh toetatakse digitaliseerimist ning tehisintellekti ja robotikaga seotud tehnoloogiate kasutamist ettevõtete protsesside ja tarneahelate efektiivsemaks muutmiseks ning toodete ja teenuste lisandväärtuse suurendamiseks. Vältimatu on seejuures toetada ka ettevõtete tarneahelaülese teadus- ja arendustegevuse kvalifitseeritud tööjõu palkamist ja personali arendamise koolitusi automatiseerimiseks vajaliku tehnoloogiate oskuslikuks kasutamiseks.

Lisaks otsesele seotusele TAIE strateegiaga aidatakse meetme abil saavutada ka teadmussiidre programmis ning ettevõtluskeskkonna programmis lähiaastateks püstitatud eesmärged.

Töötleva tööstuse enam kui 7000 ettevõttes töötab täna ligikaudu 120 000 inimest üle Eesti nii linna- kui maapiirkondades. Tööstusettevõtted on sageli piirkonna suurimateks tööandjateks ning pole tavatu, et ühes ettevõttes käib tööl suurem osa mitme ümbritseva asula inimestest, mis muudab ettevõtte võimekuse tõstmise ja jätkusuutlikumate lahenduste kasutuselevõtu oluliseks ennekõike sotsiaalmajanduslikult. Meetme raames toetatakse ettevõtte meeskonnast sirgivate arendusekspertide tasustamist, eesmärgiga toetada nutikate töökohtade teket kõikjal Eestis.

Lisaks eeltoodule on protsesside digitaliseerimise ja automatiseerimise vajadus koroonaviiruse kriisis võimendunud ka teistes ettevõtlusvaldkondades, mis tingis ka digiinvesteeringute toetuse saajate ringi olulise laiendamise ning kuue miljoni euro suunamise 58 miljoni euro suurusest toetusest teiste ettevõtlusvaldkondade toetamiseks.

Eelnõu §-s 2 nimetatakse õigusaktid, millest riigiabi või vähese tähtsusega abi andmisel lähtutakse ning lõikes 2 sätestatakse juhud, mille puhul määrust ei kohaldata.

Määruse alusel antav toetus on riigiabi konkurentsiseaduse § 30 lõike 1 mõistes või vähese tähtsusega abi konkurentsiseaduse § 33 lõike 1 mõistes. Toetuse andmisel lähtutakse järgmistest riigiabi või vähese tähtsusega abi reguleerivatest õigusaktidest:

- 1) määruse alusel antakse vähese tähtsusega abi vastavalt Euroopa Komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) (edaspidi *VTA määrus*), ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatut;
- 2) määruse alusel antakse riigiabi vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) (edaspidi *üldine grupierandi määrus*) artiklitele, 14, 18, 29 ja 31 ja sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatut.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja oodatav tulemus.

Toetuse andmise eesmärk on toetada automatiseerimist ning digitaalsete tehnoloogiate ja robotite kasutuselevõttu, toetades ettevõtjaid ka koroonaviirusest tingitud kriisist ning Ukraina kriisist taastumisel.

Ettevõtjate investeeringud automatiseerimisse ning digitaliseerimisse või robotite kasutuselevõttu aitavad vähendada inimsekkumise vajadust, aidates nii lühemas kui pikemas perspektiivis tööülesandeid nutikamaks muuta. Kriiside mõjul on olnud näha, kui oluline on suurendada tarneahela efektiivsust, tehes seda protsesse optimeerides ning andmeid tõhusalt kasutades ja juhtides. Seeläbi vähenevad välised negatiivsed mõjud tarneahelatele.

Ettevõtjate panustamine digitaalse küpsuse suurendamisse ning seeläbi suureneb ettevõtjate tehnoloogiamahukus, tootlikkus ja jätkusuutlikkus ning rahvusvaheline konkurentsivõime;

TAIEs seatud eesmärkide järgi peaks töötaja kohta tekkiv lisandväärtus jõudma 110% Euroopa keskmisest. Seetõttu on ka digiinvesteeringute meetmes olulisel kohal lisandväärtuse suurendamine:

- 1) ettevõtja, kelle aastane müügitulu on taotluse esitamise aastale eelneval majandusaastal alla 20 000 000 euro, loodav keskmine lisandväärtus töötaja kohta suureneb vähemalt 10

- protsenti kahe majandusaasta jooksul pärast projekti lõppu võrreldes taotluse esitamisele eelneva aastaga;
- 2) ettevõtja, kelle aastane müügitulu on taotluse esitamise aastale eelneval majandusaastal 20 000 000 eurot või suurem, loodav keskmine lisandväärtus töötaja kohta suureneb vähemalt 5 protsenti kahe majandusaasta jooksul pärast projekti lõppu võrreldes taotluse esitamisele eelneva aastaga.

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab väljundnäitajad, millesse toetuse andmisega panustatakse. Eelnõu panustab taaste- ja vastupidavusrahaistu väljundnäitajatesse, milleks on abi saavate ettevõtete arv ning toetatud mikro, väikese, keskmise ja suure suurusega ettevõtjate arv.

Tabel 1. *Väljundnäitaja*

Väljund	Mõõtühik	Andmeallikas	Mõõtmise aeg
Toetatud ettevõtjate arv	tk	SFOS	pärast projekti lõppu
Toetatud mikro, väikese, keskmise ja suure suurusega ettevõtjate arv	tk	SFOS	pärast projekti lõppu

Taaste- ja vastupidavusrahaistus kokku lepitu alusel on meetme väljundnäitajaks, millesse toetuse andmisega panustatakse, toetatud ettevõtjate arv. 2025. aasta lõpuks on toetatud vähemalt 230 projekti, millest 2023. aasta lõpuks vähemalt 110 projekti ning 2024. aasta lõpuks vähemalt 180 projekti.

Eelnõu § 4 toob välja eelnõus kasutatavad terminid. Oluline mõiste on *digitaliseerimise teekaardi raport*, mille all mõistetakse ettevõtja strateegilist dokumenti mis sisaldab ülevaadet ettevõtja ärimudelidest, tarneahelast ning tootmise või teenuse osutamise protsessist. Raportis antakse hinnang, milliseid tarneahela ning tootmise või teenuse osutamise protsessi kitsakohti saab lahendada digitaliseerimise abil, milline on kitsaskohtade lahendamise prioriteetsus, lahenduste maksumus, tasuvusaeg ja mõju ettevõtja ärimudelile ning majandustulemustele. Lisaks sisaldab raport nimetatud lahenduste elluviimise kolme aasta tegevuskava. Raporti soovituslik vorm on leitav vahendusasutuse kodulehelt meetme tingimuste juurest, kuid soovi korral saab ettevõtja kasutada ka teisi raporti vorme, eeldusel, et raportist saab aja- ja asjakohase ülevaate ülaltoodud punktide kohta.

Eelnõu §-s 4 on selgitatud ka väikeettevõtja, suureettevõtja ning keskmise suuruse ettevõtja mõisteid, mis on olulised näiteks riigiabi analüüsi kontekstis.

Eelnõu § 5 kohaselt täidab vahendusasutuse ülesandeid Ettevõtjate ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *vahendusasutus*). Vahendusasutus ülesanne on korraldada taotlusvooru avamine, taotluste vastuvõtt, nende menetlemine, väljamaksete tegemine ning järelevalve teostamine toetuse kasutamise üle.

Eelnõu § 6 sätestab, et vahendusasutuse otsuse või toiminguga peale võib esitada vahendusasutusele ning vaide lahendab vahendusasutus haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

2. peatükk. Toetatavad tegevused, kulud ja toetuse osakaal

Eelnõu 2. peatükis kirjeldatakse toetatavaid tegevusi, käsitletakse toetatavaid kulusid, sätestatakse projekti abikõlblikkuse perioodi puudutavad põhimõtted ning tuuakse välja toetuse maksimaalne summa, osakaal ja tingimused.

Eelnõu § 7 toob välja toetatavad tegevused, tuues lõikes 1 välja, et toetust antakse projektile, mille elluviimine panustab määruse § 2 lõikes 1 sätestatud eesmärgi, lõikes 2 sätestatud alameesmärkide ja lõigetes 3-4 nimetatud tulemuste ja väljundnäitaja saavutamisse.

Eelnõu § 7 lõigete 3–4 kohaselt antakse toetust vajaliku materiaalse vara (sealhulgas koostöö- ja tööstusrobotite ostmiseks; küberfüüsiliste süsteemide, virtuaal- ja liitreaalsuse lahenduste, kolmemõõtmelise prototüüpimise ja kihtlisandustootmise arendamiseks). Oluline on siinjuures märkida, et materiaalsesse varasse tehtavad investeeringud peavad olema integreeritud tarkvarasüsteemide või masinõppe või -nägemissüsteemidega. Toetust antakse automatiseerimiseks vajaliku immateriaalse vara, digitaalsete tehnoloogiate arendamiseks ja juurutamiseks toetuse taotleja tarneahelas (k.a. litsentside arendamine ja rakendamine ning patentide kulud). Seejärel on lisatud näidisloetelu (punktid 1–9) võimalikest tegevustest, mida saab meetme vahenditest rahastada, kuid loetelu ei ole ammendav, kuna digitaliseerimis- ja automatiseerimisvajadused on ettevõtete lõikes erinevad.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkt 1 kohaselt toetatakse ettevõtte tarneahelas ressursside ja protsesside planeerimist, optimeerimist, haldamist ning protsesside jälgimist ja juhtimise tarkvarade arendamist ja integreerimist (sealhulgas ühendamist klientide ja tarnijatega), mille eesmärk on luua ettevõttesiseselt ja ka tarneahelaüleselt andmete liikumine katkematu infovoona. Integreeritud tarkvarasüsteemide loomine aitab liigutada infot reaajas ning vältida korduvat andmete sisestamist erinevates tarneahela lõikudes ehk tõsta andmete kvaliteeti. Horisontaalset ja vertikaalset integratsiooni on nimetatud "tööstus 4.0 selgrooks". Masinad ja ettevõtted suhtlevad ja jagavad pidevalt andmeid, aidates saavutada sügavamaid analüüsivõimekusi, suuremat läbipaistvust ja tõhusust kõigi jaoks. Nt, kui ettevõttel on mitu tootmishoonet, tagab integratsioon sujuva jagamise andmetega seotud küsimustes nagu laoseisud, viivitused jms. Selle tulemusena on võimalik anda klientidele ja teistele tarneahela osapooltele usaldusväärset infot ning teha ettevõtte juhtimistasandil andmetele põhinevaid strateegilisi otsuseid. Vertikaalselt ja horisontaalselt integreeritud süsteemid on eelduseks täisautomatiseeritud tarneahela loomiseks (tarnijast kliendini ja juhust tootmispõrandani). Regionaalabi saab anda siis kui on tegemist olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisega.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 2 kohaselt toetatakse pilvetehnoloogiate kasutuselevõttu pilveandmetöötluseks, mis on vajalik suurte andmemahtude haldamiseks ja reaajas andmete liigutamiseks. Eriti vajalik on see tööstusliku asjade interneti süsteemide (*inglise keeles Industrial Internet of Things*) rakendamiseks, mille jaoks on sobilikud eelkõige serva- ja uduandmetöötluse tehnoloogiad (*inglise keeles: edge and fog computing technologies*).

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 3 kohaselt toetatakse tööstusliku asjade interneti süsteemide (k.a. ennetava hoolduse süsteemide) väljaarendamist. Tööstusliku asjade interneti süsteemid on mehhanism, mis seob läbi infotöötluse füüsilise maailma virtuaalse maailmaga ja sisaldab tarkvarasüsteeme, sidetehnoloogiat, sensoreid, ajameid (materiaalne vara tuleb taotleda eelnõu § 6 lg 2 alusel) jmt, mis suhtlevad sardsüsteeme kasutades reaalse maailmaga. Teisisõnu võimaldab see kahesuunalist suhtlemist seadmete/masinate (*inglise keeles Machine to Machine – M2M*) vahel ja toodete ühendamiseks, mis on integreeritud tootmissüsteemidesse kogu tootmistsükli ulatuses.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 4 kohaselt toetatakse andmeanalüüsi (sealhulgas andmete visualiseerimise) ja masinõppe ja -nägemissüsteemide väljaehitamist. Tööstusliku asjade interneti süsteemid suurendavad andmete keerukust uute andmevormide ja -allikate kaudu. Näiteks pärinevad suurandmed anduritest, seadmetest, võrkudest, logifailidest, veebist ja sotsiaalmeediast – suur osa neist genereeritakse reaajas ja väga suures mahus.

Suurandmete analüüs võimaldab teha paremaid ja kiiremaid otsuseid, kasutades andmeid, mis olid varem kättesaamatud või kasutuskõlbmatud. Ettevõtte saavad kasutada täiustatud analüütika tehnikaid, nagu tekstianalüütikat, masinõpet, ennustavat analüütikat, andmekaevet, statistikat ja loomuliku keele töötlemist, et saada uusi teadmisi varem kasutamata andmeallikatest. Vähem olulisel kohal pole ka andmete visualiseerimine. Tarneahelates on erinevate meetodite (sh masinõppe ja -nägemissüsteemide) kaudu võimalik rakendada tehisintellekti, mis võimaldab näiteks prognoosida nõudlust (ka üldisemalt turumuutusi), tagada tootematerjali kvaliteeti, teostada ennetavat hooldust, rakendada kognitiivset andmetöötlust, nutikaid masinaid või isegi sülemintellekti.

Eelnõu § 7 lõigete 2 ja 3 kohaselt toetatakse robotsüsteemide (tarkvararobotite) kasutuselevõttu ja integreerimist tarkvarasüsteemide ning masinõppe ja -nägemissüsteemidega. Ettevõtte ja selle tarneahela protsesside automatiseeritus, eelkõige robotsüsteemidega, mis suudavad nutikalt suhelda ümbritseva keskkonnaga (teisisõnu kaasaegne robotika) viib ettevõtte efektiivsuse ja tarnekindluse kiirelt uuele tasandile.

Kaasaegne robotika (*inglise keeles advanced robotics*) tähendab omavahel suhtlevaid roboteid, mis on varustatud tehisintellektiga ning ohutud töötamiseks inimeste kõrval. Kõige paremini iseloomustab selliseid roboteid robotparved (*swarm robotics*), mida juhib sülemintellekt.

Tööstussektoris on enamlevinud täisautonoomsed koostöörobotid (*inglise keeles collaborative robots – cobots*), autonoomsed mobiilsed robotid (*inglise keeles autonomous intelligent vehicle – AIV*) ja tarkvara robotid (*inglise keeles robotic process automation – RPA*). Immateriaalse vara ostmisel rakendatakse toetavate kulude puhul § 8 lõike 2 punkti 2 või lõike 3 tingimusi. Materiaalse vara ostmisel rakendatakse toetavate kulude puhul § 8 lõige 2 punkt 1 või lg 5 tingimusi.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 6 kohaselt toetatakse virtuaal- ja liitreaalsuse lahenduste integreerimist äriprotsessidesse. Virtuaal- ja liitreaalsuse lahendused aitavad simulatsioonide ning kantavate ja mobiilsete seadmete abil vigadeta planeerida ja reaajas optimeerida, muuta efektiivsemaks protsesse ja materjali voogusid (suurendada tootmispaindlikkust) ning ka disainida tooteid. Lisaks lihtsustavad ja kiirendavad need tootmispinnal ruumikasutuse planeerimist, uute liinide planeerimist ja töökoha ergonoomikat.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 7 kohaselt toetatakse kolmemõõtmelise prototüüpimise ja kihtlisandustootmise väljaehitamist. Printimisel saadud kolmemõõtmelist detaili saab kasutada kas prototüübina toote disaini arendamiseks, toote komponentide või valuvormide valmistamiseks ning mudelite koostamiseks. 3D printimisega saab valmistada keerulisi kujundeid ja ka kohandatud tooteomadustega tooteid nagu optimeeritud soojusjuhtivus või vastupidavus, kõrge tugevus või jäikus ja isegi biosobivus. Lisaks saab materjale täita metalli, keraamika, puidu või grafeeni osakestega või tugevdada süsinikkiududega. Selle tulemuseks on ainulaadsete omadustega osad. 3D printimine on üks võtmetehnoloogiaid, mille abil saab toota masskohandatud tooteid ning saavutada madala kuluga kiiret kasvu.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 8 kohaselt toetatakse küberturvalisuse ja andmekaitse süsteemide kasutuselevõttu ja arendamist. Ettevõtetes üha suurenev teabevoog tekitab muret turvalisuse, läbipaistvuse ja privaatsuse pärast ning seda enam, et tooted ja teenused muutuvad üha personaalsemaks ja kohandatavamaks. Tundlike andmete edastamine ja töötlemine peab toimuma turvaliselt, et vältida küberrünnakuid. Seega üha olulisem on digitaalne eetika ja privaatsus,

privaatsust suurendavad tehnoloogiad ja sideturve. Selle valdkonna uudsemateks tehnoloogiateks on plokiahel ja “DevSecOps” arendusprintsip. Plokiahel on hajutatud või detsentraliseeritud digitaalne süsteem tehingute registreerimiseks mitme osapoole vahel kontrollitaval ja võltsimiskindlal viisil ning ka automatiseeritult. Plokiahel aitab tarneahelaid oluliselt parandada, võimaldades toodete kiiremat ja kulutõhusamat tarnimist, parandades toodete jälgitavust ja partnerite vahelist koordineerimist. Ettevõtte saavad digiteerida füüsilised varad ja luua kõigi tehingute detsentraliseeritud muutumatu kirje, mis võimaldab jälgida varasid tootmisest tarnimiseni või lõppkasutaja poolt kasutamiseni. “DevSecOps” (*inglise keeles development-security-operations*) arendusprintsip automatiseerib ja integreerib küberturvalisuse tarkvara arendusprotsessi igasse etappi. Uus arendusprintsip käsitleb turbeprobleeme nende ilmnmisel, kui neid on lihtsam, kiirem ja odavam parandada.

Eelnõu § 7 lõike 3 punkti 9 kohaselt toetatakse litsentside ja patentide kulusid.

Eelnõu § 7 lõike 4 kohaselt toetatakse koolituse korraldamist oma töötajatele. Seda võib teha palgatud ekspert (näiteks tarkvara või riistvara tootva ettevõtte esindaja).

Eelnõu § 7 lõike 5 kohaselt toetatakse projektiga seotud nõustamisteenust.

Eelnõu § 7 lõike 6 kohaselt toetatakse projektiga seotud inimeste tasustamist (sh oma töötajate projektiga seotud lisaülesannete eest tasustamist).

Eelnõu § 7 lõigetes 7–8 selgitatakse printsipi „ei kahjusta oluliselt“ olemust ja sellest tulenevaid piiranguid toetuse andmisel. § 7 lõike 8 punktides 3 ja 4 selgitatakse taotlemise ajal olemasolevate jaamade arenduste toetamisega seonduvat. Taotluses tuleb taotlejal iga jaama kohta eraldi tõendid esitada, aga neid võib teha ühe projektitaotluse sees (eraldi taotlusi ei ole vaja teha).

Eelnõu § 8 sätestab projekti toetatavad ja mittetoetatavad kulud. Paragrahvi 8 lõike 1 kohaselt on üldpõhimõttena toetatavad kulud taotluse rahuldamise otsusega kinnitatud tegevuste elluviimiseks taotleja poolt tehtud vajalikud ja põhjendatud kulud. Samaaegselt peavad kulud vastama taaste- ja vastupidavuskava määruse ning käesoleva määruse tingimustele.

Eelnõu § 8 lõige 2 loetleb vähese tähtsuse abi andmisel toetatavad kulud, mis oma iseloomult on analoogsete grupierandi abil antavate kuludega sarnased.

Eelnõu § 8 lõige 3 käsitleb § 7 lõigetes 3 ja 6 nimetatud toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalikke kulusid, mida antakse grupierandi määruse artikli 29 alusel.

Eelnõu § 8 lõiked 4–12 sätestavad toetatavad ja mittetoetatavad kulud.

Eelnõu § 8 lõikes 4 nimetatud koolituskulude puhul toetatakse koolituse läbiviija tasu, grupierandi artikli 31 raames.

Eelnõu § 8 lõikes 5 nimetatud investeeringuteks ettenähtud regionaalabina on toetatavad § 7 lõigetes 2–3 nimetatud toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalikud materiaalsesse varasse tehtavate investeeringute kulud, grupierandi artikli 14 raames. Toetatakse VKE-sid, ei toetata suurettevõtjaid.

Eelnõu § 8 lõige 6 nimetatud nõustamiskulude alla on mõeldud väliskonsultande poolt osutatud nõustamisteenuste kulusid, mida toetatakse grupierandi artikli 18 raames, kui taotleja on VKE.

Eelnõu § 9 käsitleb projekti abikõlblikkuse perioodiga seonduvat ning lõike 1 kohaselt on

abikõlblikkuse periood toetuse taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõpevad ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad ning tulemused saavutatakse.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt algab projekti abikõlblikkuse periood üldjuhul taotluse esitamise kuupäevast või taotluses märgitud ja taotluse rahuldamise otsuses määratud hilisemast kuupäevast.

Eelnõu § 9 lõige 4 sätestab, et projekti tegevustega, milleks toetust taotletakse, ei tohi alustada enne taotluse esitamist, arvestades, et toetatavad kulud jäävad abikõlblikkuse perioodi sisse.

Eelnõu § 9 lõige 6 sätestab, et projekti rakendamise käigus ettenägematute asjaolude korral võib toetuse saaja taotleda vahendusametusest projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist mõistliku aja võrra tingimusel, et saavutatav tulemus seondub jätkuvalt toetuse eesmärkidega ja projektiga ning projekti tegevused viiakse ellu hiljemalt 31. detsember 2025. aastal, et tagada kavas kavandatud tegevuste tähtaegse elluviimise.

Eelnõu § 10 sätestab toetuse maksimaalse summa, osakaalu toetatavatest kuludest ning kaasnevad tingimused.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt on toetuse maksimaalne summa 300 000 eurot.

Eelnõu § 10 lõiked 2–8 sätestavad toetuse osakaalud tulenevalt riigiabi reguleerivatest Euroopa Komisjoni määrustest. Regionaalabi osakaalud on piirkonniti erinevad, vastavalt Eesti regionaalabi kaardile 2022–2027¹.

3. peatükk. Nõuded toetuse taotlejale ja taotlusele

Eelnõu 3. peatükis kirjeldatakse nõudeid toetuse taotlejale ning taotlusele.

Eelnõu § 11 lõike 1 järgi võib toetust taotleda Eestis registreeritud äriühing. Paragrahvis on loetletud need tegevusvaldkonnad, milles tegutsevad ettevõtted ei saa toetust taotleda, tulenevalt riigipoolsetest valikutest, vähese tähtsusega abi määruse ja üldise grupierandi määruse reeglitest. Põllumajandus, metsamajandus, kalapüük, kala, kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine on välistatud eelpoolnimetud määruse reeglitest tulenevalt. Riigipoolsetest valikutest tulenevalt on selle meetmes raames välistatud programmeerimine, konsultatsioonid jms tegevused seetõttu, et need on olulised teenuseosutajad võimalikele antud määruse alusel taotluse esitajatele, ülejäänud ei ole siinse määruse sisuliste tegevuste sihtgrupiks, pidades silmas ka piiratud eelarvet. Taotleja põhitegevusala EMTAKi tuvastamisel on oluline tegevuse sisuline vastavus vastava EMTAKi koodi sisule.

Eelnõu § 11 kohaselt peab toetuse taotleja lisaks vastama taaste- ja vastupidavuskava määruse § 5 lõike 1 punktides 1–8 sätestatud nõuetele, mille kohaselt: temal või tema seaduslikul esindajal ei ole karistusseadustiku § 209, 2091, 210, 2601, 372, 373, 379 või 384 alusel määratud kehtivat karistust; tema toetatava tegevusega seotud majandustegevus ei ole lõppenud ega peatunud, kui toetuse saaja tegeleb majandustegevusega; tema maksuvõlg riigile koos intressiga ei ole suurem kui 100 eurot või see on ajatatud; ta ei ole pankrotis ega sundlõpetamisel ja tema suhtes ei ole tehtud lõpetamise otsust; ta ei ole raskustes ettevõtja, kui nii on nõutud riigiabi reeglite kohaselt; tal on omafinantseering tagatud ettenähtud ulatuses ja nõutud korras; tal on toetuse andmise tingimustes sätestatud projekti elluviimiseks ja haldamiseks vajalik kvalifikatsioon või kogemus

¹ [SA_100251_C052527D-0100-C048-9EF6-B69AACE62B3C_31_1.pdf \(europa.eu\)](#)

ning õiguslik, organisatsiooniline või tehniline eeldus; tal on projektile antud tagasimaksmisele kuuluv toetus, sealhulgas muudest Euroopa Liidu programmide ja instrumentide samale projektile antud toetus, tagasi makstud, kui nõude täitmise tähtpäev on saabunud. Lisaks sätestatakse riigiabireeglitest tulenevad nõuded.

Eelnõu § 12 sätestab nõuded taotlusele ning taotlusega esitatavatele dokumentidele. Vahendusamet on õigus küsida taotlejalt ka täiendavaid asjakohaseid andmeid, kui andmed on vajalikud otsuse tegemiseks.

Taotluse osas seab määrus järgmised tingimused: taotlus peab sisaldama § 12 lõigetes 1–2 toodud andmeid, kinnitusi ja dokumente. Juhul kui taotleja on riigihankekohuslane, siis tuleb esitada hankeplaan, milleks vahendusamet on kehtestanud vastava vormi.

Juhul, kui taotleja kuulub kontserni, siis taotleja ja kontserni liikmete skeem rakendusüksuse vormil, kui andmed ei ole avalikult kättesaadavad. See on oluline teave riigiabi analüüsi tegemisel.

4. peatükk. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt taotletakse toetust jooksvalt, mis tähendab, et alates taotlusvooru avamisest saab taotleja avalduse esitada jooksvalt, kuni perioodi lõppemiseni (31. detsembril 2025) või eelarvevahendite ammendumiseni. Meetme eelarve, nagu seletuskirjas meetme tausta avavas lõigus selgitatud, jaotub sihtgruppide arvestuses kaheks: töötleva tööstuse ja mäetööstuse ettevõtted ning teiste valdkondade ettevõtted (v.a eelnõu §-s 11 välja toodud erisused).

Eelnõu § 13 lõike 4 kohaselt võib ettevõtja meetme avatud olemise aja jooksul esitada ka mitu projekti, kuid neid ei saa esitada korraga – üks projekt peab enne järgmise esitamist nõuetekohaselt lõpetatud olema.

Eelnõu § 14 sätestab taotluse menetlemist puudutava.

Eelnõu § 14 lõike 2 kohaselt võib vahendusamet taotluse menetlemisel nõuda vahendusameti määratud tähtpäevaks taotlejalt selgitusi või lisateavet taotluses esitatud andmete kohta, kui ta leiab, et taotlus ei ole piisavalt selge, näidates, milline asjaolu vajab selgitamist.

Eelnõu § 14 lõige 5 sätestab vahendusameti õiguse teha taotluse rahuldamata jätmise otsus taotlust sisuliselt hindamata, juhul kui taotleja ei ole tähtaja jooksul vahendusameti küsitud selgitusi või lisateavet andnud või puudusi kõrvaldanud.

Eelnõu § 15 sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused, samuti asjaolud, mille esinemisel ei tunnistata taotlust nõuetele vastavaks.

Eelnõu § 16 sätestab hindamiskomisjoni moodustamise, tuues lõikes 1 välja, et taotluste hindamiseks moodustab vahendusamet hindamiskomisjoni. Komisjoni koosseis kooskõlastatakse ministriumiga ning avaldatakse vahendusameti veebilehel.

Kuna hinnatavad taotlused sisaldavad valdkonnaspetsiifilist teavet, siis eelnõu § 16 lõike 3 kohaselt võib vahendusamet kaasata hindamisprotsessi vajadusel täiendavaid eksperte.

Eelnõu § 17 lõige 1 sätestab hindamiskriteeriumid taotluse hindamiseks:

1. hindamiskriteerium 1 – projekti tegevuste mõju meetme eesmärkide saavutamisele, milles hinnatakse projekti panust toetuse andmise eesmärkide ja tulemuste täitmisse ning projekti mõju ettevõtja arengule (osakaal koonddindest 50 protsenti);

2. hindamiskriteerium 2 – taotleja võimekus projekti tegevuste tegemiseks, milles hinnatakse ka taotleja finantsvõimekust ning riskide juhtimise oskust (osakaal koondhindest 20 protsenti);
3. hindamiskriteerium 3 – projekti tegevuste põhjendatus ja kuluefektiivsus, milles ka hinnatakse projekti realistlikkust, selgust ja tulemuste mõõdetavust (osakaal koondhindest 30 protsenti);
4. lisakriteerium digitaalsete tehnoloogiate kasutamisel: projekti suunatud kaasaegsete digitaalsete tehnoloogiate kasutamisele, milles hinnatakse tavapärasest uuenduslikemate tegevuste kasutust määruse eesmärkide saavutamisel – osakaal koondhindest kümme protsenti.

Kõige suurema kaaluga on hindamiskriteerium 1 (osakaal 50 protsenti), mille raames hinnatakse projekti tegevuste mõju meetme eesmärgi, väljund- ja tulemusnäitaja saavutamisele. Selle raames hinnatakse projekti panust toetuse andmise eesmärkide ja näitajate saavutamisele. Mida suurema mõjuga on hinnatava projekti tegevused ettevõtte arengule, seda kõrgemad punktid on võimalik hindamisel saada. Paremini läbimõeldud tegevusplaan annab kõrgema punktide arvu.

Hindamiskriteeriumi 2 osakaal on 20 protsenti. Meetme eesmärgi täitmiseks on oluline valida välja taotlejad, kellel on võimekus ja suutlikkus projekti tegevuste tegemiseks. Vahendite otstarbekaks kasutamiseks on oluline hinnata taotlejate võimekust selleks enne projekti elluviimist. Selle rakendamisel kontrollitakse, kuidas on tagatud kuidas on tagatud kvalifikatsioon, kogemus jätkusuutlikus, tehnilised eeldused ning riskide juhtimise oskus jms projekti elluviimiseks kavandatud viisil.

Hindamiskriteeriumi 3 osakaal on 30 protsenti, selle puhul antakse hinnang projekti tegevuste põhjendatusele ja kuluefektiivsusele, selle raames hinnatakse projekti realistlikkust ning kas ettenähtud tegevused ja lahendused on piisavalt kuluefektiivsed väljundite ja tulemuste saavutamiseks. Näiteks, kuivõrd on läbi mõeldud eelkaardistus, kas ettenähtud tegevused ja lahendused on piisavalt kuluefektiivsed planeeritud tegevuste tegemiseks ning väljundite ja tulemuste saavutamiseks. Samamoodi antakse hinnang planeeritud eelarve realistlikkusele ja otstarbekusele.

Lisakriteeriumiga innustatakse ettevõtjaid kasutusele võtma uuenduslikke lahendusi. Lisakriteerium aitab tõsta keskmist punktisummat kümne protsendi ulatuses.

Eelnõu § 17 lõike 2 kohaselt hinnatakse hindamiskriteeriume skaalal 0-4, millest kõrgeim hinne on 4 ja madalaim 0, taotluse koondhinne kujuneb hindamiskomisjoni antud hinnete kaalutud keskmisest, arvestades lõikes 1 loetletud hindamiskriteeriumite alusel antud hindeid ning lõike 3 kohaselt täpsustatakse hindamiskriteeriumide sisu hindamismetoodikas, mille kinnitab vahendusasutus. Hindamismetoodika kooskõlastatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga ning avaldatakse vahendusasutuse veebilehel hiljemalt taotluste vastuvõtmise alustamise päeval.

Eelnõu § 18 sätestab taotluse rahuldamise regulatsiooni.

Eelnõu § 18 lõike 1 kohaselt teeb taotluse rahuldamise kohta vahendusasutus taotluse rahuldamise otsuse, lõige 2 toob välja tingimused, millele taotlus peab sel puhul vastama ning lõige 3 nimetab, mida otsuses täpsemalt sätestatakse.

Eelnõu § 19 sätestab taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja korra. Paragrahvi lõige 1 sätestab taotluse rahuldamata jätmise juhud: taotleja või taotlus ei vasta määruses esitatud nõudele; taotleja

mõjutab pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil taotluse menetlemist; hindamistulemuse põhjal ei ületata lävendit või ei vastata sellele; taotluste rahastamise eelarve mahu tõttu ei ole võimalik projekti toetada; taotleja ei ole nõus § 20 lõikes 2 sätestatud taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga toetuse vähendamise või projektis kavandatud toetatavate tegevuste muutmise kohta; taotleja ei ole § 20 lõikes 4 sätestatud kõrvaltingimuse seadmisega nõus; taotluses on esitatud valeandmeid või esineb asjaolu, mille tõttu taotlejat või taotlust ei oleks saanud nõuetele vastavaks tunnistada või ei saa taotlust rahuldada; taotlus ei vasta „ei kahjusta oluliselt“ printsiibile.

Eelnõu § 19 lõige 2 sätestab taotluse rahuldamise otsuses märgitavad asjaolud.

Eelnõu § 20 sätestab taotluse osalise või kõrvaltingimusega rahuldamise tingimused ja korra. Paragrahvi lõike 1 kohaselt rahuldatakse taotlus osaliselt, kui:

- taotluse täielik rahuldamine ei ole võimalik taotluste rahastamiseks ette nähtud toetuse mahu tõttu;
- või kui see ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi ja nendega saavutatavaid tulemusi;
- või kui taotleja vähese tähtsusega abi vaba jääk ei võimalda soovitud mahus toetust anda,

Lõige 3 sätestab, et taotluse osaline rahuldamine on lubatud üksnes põhjendatud juhul ja tingimusel, et projekti eesmärk on saavutatav ka osalise toetusega ning taotleja on nõus vahendusasutuse ettepanekuga taotletud toetuse summa vähendamiseks või projektis kavandatud tegevuse muutmiseks. Oluline on, et iga toetatud projekt saavutaks kavandatava eesmärgi ning tulemus- ja väljundnäitajad.

Kui aga taotleja ei ole vahendusasutuse taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga nõus, teeb vahendusasutus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 20 lõige 4 sätestab kõrvaltingimustega taotluse rahuldamise otsuse võimalused. Kui kõrvaltingimused on täidetud, lisatakse sellekohane teave taotluse rahuldamise otsuse juurde.

Eelnõu § 21 sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmist ja kehtetuks tunnistamist puudutava.

Eelnõu § 21 lõige 2 sätestab juhud, mil puhul taotluse rahuldamise otsuse muutmise vormistatakse otsusena, kui muudetakse:

- toetatavat tegevust või selle ulatust või jäetakse tegevus ära või lisatakse täiendav tegevus;
- projekti toetatavate kulude kogumahtu või toetuse osakaalu toetatavatest kuludest;
- projekti abikõlblikkuse perioodi;
- toetuse jaotust riigiabi liikide lõikes.

Oluline on silmas pidada, et taotluse rahuldamise otsuses nimetatud projekti eesmärki ja projekti väljundnäitajat ei tohi muuta. See on oluline meetme eesmärkide saavutamiseks.

Eelnõu § 21 lõige 3 sätestab, et projekti tegevustega ei tohi kulude abikõlblikkuse reeglitest tulenevalt alustada enne, kui projektitaotlus on heaks kiidetud.

Taotluse rahuldamise otsuse muutmise käigus hinnatakse muuhulgas riigiabi tingimustele vastavust.

Eelnõu § 22 kohaselt toimetatakse §-des 18–20 nimetatud otsus taotlejale kolme tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates ning seda tehakse haldusmenetluse seaduse §-des 25–28 sätestatud viisil.

5. peatükk. Aruannete esitamine, toetuse maksmise tingimused ning toetuse tagasinõudmine ja tagasimaksmine

Peatükk 5 käsitleb aruannete esitamist ning toetuse maksmise täpsemaid tingimusi.

Eelnõu § 23 sätestab toetuse kasutamise seotud aruannete esitamise.

Eelnõu § 23 lõike 1 kohaselt on lõppsaajal kohustus esitada vahendusasutusele projekti vahe- ja lõpparuanded ning lõike 2 kohaselt on aruandlusperioodi pikkus kolm kuni kuus kuud. Täpsemad tähtajad sätestatakse taotluse rahuldamise otsuses. Aruannete esitamine annab vahendusasutusele selgema teabe projekti tegevuste tegemise seisust, võimalikest tõrgetest ning lahendustest. See aitab paremini tagada kogu meetme eesmärkide saavutamise.

Eelnõu § 23 lõike 5 kohaselt esitab lõppsaaja vahendusasutusele aruanded. Projektiaruanded tuleb esitada struktuuritoetuse registri e-toetuse keskkonna kaudu. Vahendusasutus koostab vormid, sätestades sealjuures täpsemad teabe, mida aruannete raames esitada tuleb. Järeларуandlus on aluseks taaste- ja vastupidavusraha kava eesmärkide täitmise seiramiseks.

Eelnõu § 23 lõige 6 sätestab teabe, mida tuleb nii vahe- kui lõpparuandes kajastada. Taaste- ja vastupidavuskava määruse § 14 lõike 3 ning käesoleva määruse kohaselt tuleb sätestada vähemalt:

- aruandlusperiood;
- tehtud tööd ja tegevused, andmed projekti arengu kohta, asjakohasel juhul info riigihangete või tehtud ostude kohta ning asjakohane info tulemuste saavutamise kohta;
- lõppsaaja hinnang projekti tulemuslikkusele ja elluviimisele;
- lõppsaaja kinnitus andmete õigsuse kohta ja aruande esitamise kuupäev;
- taotluse rahuldamise otsuses märgitud projekti nimi, projekti number ja toetuse saaja nimi;
- projekti kavandatud tulemuse saavutamiseks tehtud tegevused, saavutatud väljund- ja tulemusnäitajad, põhjendus planeeritud ja tegeliku tegevuse ning tulemuse erinevuse kohta.

Eelnõu § 24 sätestab toetuse maksmise tingimused.

Eelnõu § 25 sätestab toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmisega seonduva ning lõikes 1 sätestatakse, et vahendusasutus lähtub siinkohal Taastekava määruse § 11 lõikest 1, mille kohaselt on vahendusasutusel õigus teha taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks tunnistamise otsus või projektile eraldatud toetus tagasi nõuda proportsionaalselt rikkumise ulatusega järgmistel juhtudel: toetuse saamise või kasutamise seotud kohustust või nõuet ei ole osaliselt või täielikult täidetud; toetust on kasutatud selliste kulude või tegevuste rahastamiseks, mis ei ole toetatavad; toetuse saamise või kasutamise seotud tingimused on täidetud näiliselt, toetuse saamiseks on esitatud valeandmeid, projekti elluviimisel on esinenud pettus, korrupsioon või huvide konflikt; toetust saanud isiku suhtes on algatatud pankroti- või likvideerimismenetlus ja seeläbi ei ole võimalik tagada projekti elluviimist ettenähtud tingimustel ega kavandatud tulemuste saavutamist.

Eelnõu § 25 lõike 2 kohaselt lähtutakse toetuse tagasinõudmisel taaste- ja vastupidavuskava määruse § 11 lõigetes 3–10 sätestatust. Näiteks sätestab eelpooltoodu muuhulgas tingimuse, et taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise ja toetuse tagasinõudmise otsuse võib teha viie aasta jooksul või, kui toetuse suurus on 60 000 eurot või sellest väiksem, kolme aasta jooksul projektile viimase makse tegemisest, välja arvatud juhul, kui Euroopa Liidu õigusest tuleneb teisiti. Samamoodi sätestatakse, et toetuse saaja peab tagasinõutud toetuse maksuma tagasi 60 kalendripäeva jooksul, ebaseadusliku või väärkasutatud riigiabi nõude puhul nelja kuu jooksul,

tagasinõude otsuse kehtima hakkamise päevast alates; tagasimaksmisele kuuluva toetuse võib tasaarveldada sama projekti raames maksmisele kuuluva toetusega. Lisaks sätestab taaste- ja vastupidavuskava määrus muuhulgas selle, et kohustuse või tingimuse täitmata jätmise laadist tulenevalt vähendatakse toetust 2, 5, 10, 25, 50, 75 või 100 protsenti projektile või selle tegevusele eraldatud toetusest. Toetuse tagasinõudjal on õigus rakendada kaalutusõigust. Tähele tuleb panna, et tagasinõutud toetuse tähtajaks tagasi maksmata jätmise korral kohaldatakse viivist vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-le 49.

6. peatükk. Lõppsaaja kohustused ning vahendusametuse õigused ja kohustused

Eelnõu 6. peatükis kehtestatakse lõppsaaja saaja kohustused ning vahendusametuse õigused ja kohustused.

Eelnõu § 26 punkti 1 kohaselt kohustub lõppsaaja tagama toetuse rahuldamise otsuse ette nähtud omafinantseeringu.

Eelnõu § 26 punkti 12 kohaselt kohustub lõppsaaja teavitama avalikkust ja tegevustes osalejaid toetuse päritolust alates toetuse saamisest lähtudes taaste- ja vastupidavuskava määru § 12 sätestatud nõuetest. Näiteks on toetuse saaja kohustatud teavitama avalikkust ja tegevustes osalejaid toetuse päritolust alates toetuse saamisest, viidates kõnes või tekstis, et projekti on rahastanud Euroopa Liit taasterahastu NextGenerationEU vahenditest, ning kasutades objektide ja avalikkusele mõeldud esemete ja dokumentide märgistamisel logo koos märkiga „Rahastanud Euroopa Liit – NextGenerationEU” kooskõlas lõigetes taaste- ja vastupidavuskava määru § 12 punktides 2–11 kehtestatud tingimustega. Samamoodi ese, dokument või muu teabekandja, mis on mõeldud avalikkusele, osalejatele, lõppsaajatele või projekti sihtrühmale, ning veebileht või selle mobiilivaade, mille kaudu edastatakse projektiga seotud teavet, tähistatakse logoga.

Eelnõu § 27 sätestab vahendusametuse kohustused ja õigused ning vahendusametuse lähtub seejuures taaste- ja vastupidavuskava määru § 4 lõikes 7 ja käesolevas määru §-s sätestatud nõuetest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1. Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).
2. Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnustatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78)
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17–75).

4. Määruse mõjud

Toetusmeetme elluviimise abil viiakse ellu Vabariigi Valitsuse 15.07.2021 kinnitatud „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2021–2035“ (edaspidi ka TAIE) eesmärged.

Määruse rakendamine eeldab selle rakendamiseks vajalike tegevuste elluviimist ning sellega kaasneb vähene töökoormuse kasv Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele.

Meede mõjutab positiivselt ettevõtluse arengut, aidates kaasa digipöördele kogu ettevõtlussektoris, eriti töötlevas tööstuses, mis on, nagu eelpool viidatud, olnud Eesti majanduse mootoriks, ning mille kestlikumaks muutumisel on oluline roll kolmikpöördes seatud eesmärkide saavutamisel. Tegevusteks vajaliku eelkaardistamise loomine aitab kaasa kogu ettevõtja äriprotsesside digitaliseerimisele ning tõstab ettevõtja juhtimise ja planeerimise tegevuste kvaliteeti.

Protsesside automatiseerimine ja digitaliseerimine mõjutab positiivselt ka rohepöördes seatud eesmärkide saavutamist, kuna aitab ettevõtjatel soetada energiasäästlikumaid seadmeid. Kuna automatiseerimine vähendab ajakulu, millega omakorda kaasneb elektri-, soojaenergia ja kütuste kasutamine, siis väheneb ka kasvuhoonegaaside heide ning suureneb positiivne mõju keskkonnasäästlikkusele.

Tuginedes meetme ettevalmistamisprotsessi käigus ettevõtjalt saadud sisendile, on huvi toetuse vastu üle-eestiline.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu määrusena jõustumine ning selle alusel taotlusvoorude läbiviimine aitab kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17–75), artikli 18 lõikes 1 nimetatud taaste- ja vastupidavuskava eesmärkide ja tegevuste elluviimise ning Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE) eesmärkide täitmisele.

Meetme eelarve on kavandatud Taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest ning käesoleva toetusmeetme eelarveks on kavandatud 58 miljonit eurot. Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad.

Käesoleva määruse rakendamine ei too kaasa eraldiseisvaid riigieelarvelisi kulusid, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Enne eelnõu koostamist tellis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium meetme mõju hindamise meetodika Civitta ASilt.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS (<http://eelnoud.valitsus.ee>) vahendusel kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Transpordiametile, Riigi Tugiteenuste Keskusele ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele. Kooskõlastuse käigus laekunud märkused ja nendega arvestamise tabel on seletuskirja lisas.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määruse „Ettevõtete digipöörde toetuse tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri
Lisa

Märkustega arvestamine

Märkus	Arvestamine/mittearvestamine
Maaeluministeerium	
<p>Teeme ettepaneku täiendavalt hinnata määruse regionaalset mõju nii maa- kui ka linnapiirkondadele, lähtudes toetusmeetme sisust ja meetme tingimustest. Mõju hindamisel soovitage analüüsida, kas hindamiskriteeriumitega luuakse eeldused toetuse võrdseks regionaalseks jaotumiseks, kas maapiirkonnas asuvatel ettevõtjatel on samad eeldused toetuse taotlemiseks, ning milline on meetme mõju maapiirkonna tööhõivele tegevuste elluviimisel (arvestades, et meetme üheks eesmärgiks on automatiseerimine). Tulenevalt regionaalse mõju hindamise tulemustest, palume vajadusel eelnõud täiendada (hindamiskriteeriumite täiendamine, toetusmäärade diferentseerimine vmt) selliselt, et oleks loodud eeldused toetusmeetme positiivse regionaalse mõju avaldamiseks.</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Meetme määruse koostamisel lähtuti piirkondlikest regionaalabi osakaaludest vastavalt Eesti regionaalabi kaardile 2022–2027. Ajasurvest tulenevalt ei ole enne meetme avamist ajaliselt võimalik regionaaljaotuse analüüsi koostada, kuid plaanime partnerite abiga teavitustegevusi üle Eesti.</p>
Rahandusministeerium	
<p>Regionaalabi määrad on korrigeeritud vastavaks regionaalabi kaardi 2022-27 maksimaalsete piirkondlike määradega. Vaatamata mitteametlikul konsultatsioonil tehtud soovitusetele § 8 lg 2 alusel antava VTA puhul piirkondlikult erinevaid toetusmäärasid rakendatud ei ole. Samuti puuduvad seletuskirjas põhjendused, miks on otsustatud kõigis piirkondades samasuguse toetusmäära kasuks. Seletuskirja viide, et sätestavad toetuse osakaalud tulenevalt riigiabi reguleerivatest Euroopa Komisjoni määrustest, ei ole VTA ega koolitusabi puhul korrektne. Koolitusabi puhul on toetusmääraks kehtestatud 50%, samas võimaldab grupierandi määrus suurendada toetust 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjatele antava abi korral. Seega ka paragrahvi 8 lõikes 4 nimetatud koolitusabi korral oleks toetuse piirkondlik diferentseerimine võimalik ilma toetusmäära alla 50% langetamata. Väheses tähtsusega abi võib anda 100% kuludest. Toetuse andmine on mõeldud panustama TAIE eesmärki suurendada töötaja kohta tekkivat lisandväärtust 110%-ni Euroopa keskmisest. 2022. aasta Eesti riigiraporti kohaselt oli tööjõu tootlikkus Harjumaal 2020. aastal</p>	<p>Osaliselt arvestatud. Meetme määrust ja seletuskirja on ettepanekute põhjal täiendatud. Meetme keerukusest tulenevalt – palju rahastatavaid tegevusi ning eri toetusmäärade kombinatsioone - teeks veel detailsemate toetusmäärade tekitamine taotlejale meetme tingimustes orienteerumise väga keeruliseks.</p>

<p>170% muude piirkondade keskmisest. Juhime eelnõu koostajate tähelepanu asjaolule, et riikliku tasandi eesmärkide saavutamiseks on MKMil poliitikakujundajana vaja pöörata erilist tähelepanu madalama tootlikkusega piirkondades töjõu tootlikkuse tõstmisele. Riikliku eesmärgi saavutamine piirkondlike erisuste suurendamise läbi ei ole muid Eesti pikaajalisi arengueesmärke arvestades mõistlik. Ilma toetuse teadliku piirkondliku suunamiseta võib eeldada, et toetuse jaotus kujuneb sarnaseks ettevõtja arenguprogrammi ja ettevõtja tootearenduse toetusega, millest vastavalt 61% ja 68% toetusest on jõudnud Harjumaal tegutsevate ettevõtjateni. Selline tulemus töötaks muuhulgas vastu aastateks 2022-2023 moodustatud koalitsiooni valitsusliidu moodustamise lähtealusele „Kasutame erinevaid Euroopa Liidu rahastuid selleks, et avardada piirkondlikke arenguvõimalusi ja tõsta sealsete ettevõtete konkurentsivõimet.“. Arvestades varasemate ettevõtluse arengule suunatud toetusmeetmete rakendamise praktikast ning meetme eelnõus ette nähtud minimaalseid regionaalseid erisusi (erisused üksnes regionaalabi toetusmäärades), ei saa nõustuda eelnõu koostajate optimistliku hinnanguga, et määruse jõustamisel võib olla positiivne mõju regionaalarengule. Kooskõlastusringile esitatud kujul on eelnõul tõenäoliselt piirkondlikke sotsiaalmajanduslikke lõhesid suurendav mõju.</p>	
<p>Määruse §1 (1), seletuskirja teine lõik ja lõik, mis selgitab määruse §1 sõnastust, viitavad investeringule nimetusega „Digipöörde ettevõtetes“. RRF meetmete nimekirjas on kasutatud investeringu nimetust „investeering arengusihthide saavutamise“. Et tagada selgus, millise meetme reaga on määruses tegemist, soovime selle investeringu viite parandada nii määruses kui seletuskirjas järgmiselt: „Määruse eelnõu (edaspidi eelnõu) abil viiakse ellu Euroopa Komisjoni poolt 5. oktoobril 2021. a kinnitatud Eesti taaste- ja vastupidavuskava (edaspidi taastekava) komponendi 1 „Ettevõtete digipöörde“ reformi 1 „Majanduse digipöörde toetamine ettevõtetes“ investeringut „Investeering arengusihthide saavutamise“. Määrus sätestab selleks vajaliku toetuse taotleamise, andmise ja kasutamise tingimused ja korra. Eelnõu panustab taastekava väljundnäitajasse, milleks on toetust saanud ettevõtjate arv.“</p>	<p>Arvestatud: sõnastusi on vastavalt soovitudele korrigeeritud.</p>
<p>Sama seletuskirja lõik viitab, et määrus panustab toetatud projektide arvu. Tegelikult on selle meetme rea väljundnäitajaks „toetust saanud ettevõtjate arv“. Eelnevalt tulenevalt on vaja parandada ka määruse §3 (4) väljundnäitaja nimetus.</p>	<p>Arvestatud: sõnastust on vastavalt soovitudele korrigeeritud.</p>

<p>Palume TATis kirjeldada kõik meetmele kohalduvad näitajad, k.a EK ühised näitajad. Näitajate info on leitav taastekava lisast, kus on kokku lepitud muuhulgas meetmete näitajad. Eelnõu peab sisaldama reformile/investeeringule kohalduvaid ühiseid näitajaid ning seletuskiri viidet nende kogumise metoodikale (EK RRF ühiste näitajate metoodikale).</p>	<p>Arvestatud: täiendused lisatud.</p>
<p>TAT määrus seob toetuse andmise TAIE arengukavaga. Soovitame seletuskirjas kaaluda ka otseste viidete ja seoste väljatoomist TERE tulemusvaldkonna programmide (antud juhul teadmussiirde ja ettevõtluskeskkonna programmid) eesmärkide ja nende saavutamiseega.</p>	<p>Arvestatud: asjakohane lause lisatud.</p>
<p>Seletuskirjas on leheküljel 4 joonealune märkus, mis viitab teatisele VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks ja ei seostu hästi lausega, mille juures see on: eelnõu § 3 lõige 4 sätestab väljundnäitaja, millesse toetuse andmisega panustatakse. Ilmselt sobib see viide paremini mõne teise seletuskirja lõigu külge. Sama lõigu järgselt on toodud Tabel 1, kus on vajalik samuti ära muuta väljundnäitaja nimetus. Toetatud projektide arvu asemel peab olema „toetust saanud ettevõtjate arv“</p>	<p>Arvestatud: täiendused lisatud.</p>
<p>§ 7 lg 3 sõnastuse kohaselt antakse toetust automatiseerimiseks vajaliku immateriaalse vara ja digitaalsete tehnoloogiate arendamiseks ja juurutamiseks, hetkel ei toeta sõnastus immateriaalse vara ostmist. Kas see on teadlik valik? Alternatiivina võiks sobida sõnastus: „Toetust antakse automatiseerimiseks vajaliku immateriaalse vara ostmiseks ning digitaalsete tehnoloogiate arendamiseks ja juurutamiseks toetuse taotleja tarneahelas eelkõige järgmiste tegevuste teostamiseks“.</p>	<p>Arvestatud: täiendused lisatud.</p>